O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

I.M.Tuxtasinov

2022-yil “30” 06

TIL TARIXI
FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200 000 - San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230 000 - Tillar
Ta'lim yo‘nalishi:	60230100 - Filologiya va tillarni o‘qitish (ispan tili)

Fan/modul kodi TT 1504	O'quv yili 2024-2025	Semestr 5	ECTS – Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Til tarixi	54	66	120

2\.

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – O'rganilayotgan til tarixi (Ispan tili tarixi) fani- bo'lajak filologlarga ispan tili tarixi faninig ilmiy-nazariy masalalari, til tarixini o'rganish bilan muammolar haqida atroflicha bilim berish bilan birga ularning kelajakdagi ish faoliyatlarida amaliy ahamiyat kasb etuvchi lingvistik bilim, ko'nikma, va malakalarni shakllantirish va rivojlantirishdan iborat.

Fanning vazifasi –ispan tili tarixi va u bilan bog'liq ilmiy masalalar boýicha bilimlarni o'rgatishdan iborat. Ushbu fan talabalarni nazariy jihatdan yetuk mutaxassis bo'lishlari uchun xizmat qiladi.

II. Asosiy nazariy qism (ma''ruza mashg'ulotlari)

II.I Fan tarkibiga qo'yidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Roman-german tillari haqida umumiy ma'lumot
Roman va german tillarining hind-evropa tillar oilasida tutgan o'rni. Hozirgi zamon roman va german tillari, ularning tarqalishi va tasnifi. Roman va German qabilalari haqidagi ma'lumotlar: (Piteas, Yuliy Sezar, Tatsit) roman va german qabilalarining tasnifi va "xalqlarning buyuk ko'chishi" davrida ularning joylashishi. Roman - german va roman tillarining o'ziga xos xususiyatlari: undoshlarning birinchi ko'chishi, Grimm qonuni, Verner qonuni, unlilarning o'zgarishi, otlarning turlanish tizimi, fe'llarning miqdor o'zgarishi va suffiksli fe'llarga ajralish tizimi, qadimgi alifbo, roman va german tillarining eng muhim yozma yodgorliklari va ularning tasnifi.

2-mavzu. Tillar tarixini davrlashtirish muammosi

Yevropa qit'asida Kelt qabilalari. Rim qo'shinlarining Britaniya orollarini bosib olishi. Rimliklar uchun qurgan tarixiy obidalar.

3-mavzu: Lotin tili va uning ispan tili shakllanishidagi ahamiyati

Qadimgi alfavitlar va yozma yodgorliklar. Ispan tilining paydo bo'lish tarixi.

4-mavzu. Ispan tilidagi tovush tiziminig tarixiy qonuniyatlari

Palatallashuv. Sonor undosh birikmalari oldida unlilarning cho'zilishi, keyingi undoshning tushib qolishi natijasida unlilarning cho'zilishi. Undoshlarning birinchi va ikkinchi ko'chishi.

5-mavzu. Morfologiya

Ispan tili morfologiyasining qadimgi shakli. Otning gramatik kategoriyalari: rod, son, kelishik. Negiz asosida otlarning qadimgi tasnifi. Otlarda ko'plik shakllarining hosil bo'lishi va uning turlari.

6-mavzu. Qadimgi ispan tilida sifat

Sifatning ikki xil turlanishi. Kuchli va kuchsiz turlanish, turlanishlarning paydo bo'lishlari.

7-mavzu. Qadimgi ispan tilida olmosh

Kishilik olmoshlari. Olmoshlarda gramatik kategoriyalar. Ko'rsatish olmoshlarining paydo bo'lishi.

8-mavzu. Qadimgi ispan tilida son

Sanoq sonlarning qadimiy shakli haqida ma'lumot berish. Tartib sonlar haqida ma'lumot berish.

9-mavzu. Qadimgi ispan tilida fe'l

Kuchli va kuchsiz fe'llar. Preteri va present fe'llar hamda ularning morfologik xususiyatlari. Suppletiv fe'llar. Fe'llarning asosiy gramatik kategoriyalari. Fe'lning analitik shakli.

10-mavzu. Qadimgi ispan tilida sintaksis

Sintaksis. Gap turlari. So'roq gaplarda so'z tartibi. Gapda bosh bo'laklarning ifoda etilishi. Sodda gapda sintaktik aloqalarning ifodalanishi.

11-mavzu. Qadimgi ispan tili lug'at boyligi

Roman-german tillari lug'at tarkibi va ularning taraqqiyoti. Lug'at tarkibining xususiyatlari. Lug'at tarkibining boyib borishi.

12-mavzu. Ispan tili tarixining o'rta davri

Roman va german tillarining hind-evropa tillar oilasida tutgan o'rni.

Hozirgi zamon roman va german tillari, ularning tarqalishi va tasnifi. Roman va German qabilalari haqidagi ma'lumotlar: (Piteas, Yuliy Sezar, Tatsit) roman va german qabilalarining tasnifi va "xalqlarning buyuk ko'chishi" davrida ularning joylashishi. Roman - german va roman tillarining o'ziga xos xususiyatlari: undoshlarning birinchi ko'chishi, Grimm qonuni, Verner qonuni, unlilarning o'zgarishi, otlarning turlanish tizimi, fe'llârning miqdor o'zgarishi va suffiksli fe'llarga ajralish tizimi, qadimgi alifbo, roman va german tillarining eng muhim yozma yodgorliklari va ularning tasnifi.

13-mavzu. Ispan tilida sintaksis

Gapning bosh bo'laklaridagi qat'iy tartibning asta – sekin qaror topishi.

Qo'shimcha gaplarning rivojlanishi. O'rta davr lug'at tarkibining o'ziga xos xususiyatlari. Ijtimoiy tuzimning o'zgarishi, hunarmanchilik, savdo-sotiq va

qishloq xo'jaligi taraqqiyoti munosabati bilan lug'at tarkibining boyib borish yo'llari.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-mavzu: Origen de la lengua española
2-mavzu: De latína hasta español
3-mavzu: El elememto arabe en español
4-mavzu: Historia del castellano
5-mavzu: La formacion de fonetica de la lengua castellana
6-mavzu: El español contemporaneo
7-mavzu: La ortografía del español medieval
8-mavzu: Morfología
9-mavzu: La sintaxis
10-mavzu: La lexica historica
11-mavzu: El español en los siglos XVII
12-mavzu: El español en el siglo **XIX**
13-mavzu: El español en la península ibérica
14-mavzu: La lengua arabe

Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar yakka holda, juftlikda va kichik guruhlarda ishlaydilar. O'qitish metodikasi amaliy vazifalar, dolzarb maqolalar muhokamasi, turli janrdagi matnlarni tahlil qilish, internet matnlari bilan ishlash, o'qish ko'nikmasini baholovchi testlar va mustaqil o'qishga yo'naltirilishi lozim. Amaliy mashg'ulotlar zamonaviy multimedia vositalari bilan jihozlangan auditoriyada interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1-mavzu: La historia de escritura de la época antigua
2-mavzu: La categoría de texto
3-mavzu: Los detalles de los textos poéticos
4-mavzu: Las peculiaridades de la fonética
5-mavzu: Linguistica diacrónica: la evolución del idioma
6-mavzu: El legado de las lenguas preromanas en la peninsula ibérica
7-mavzu: Del latín al español
8-mavzu: El imperio romano
9-mavzu: Cambios linguisticos
10-mavzu: Palabras patrimoniales y cultismos
11-mavzu: Los pueblos visigodos
12-mavzu: La conquista musulmana
13-mavzu: El romance primitivo en la Península
14-mavzu: La influencia galorromance en el siglo XI
15-mavzu: La Reconquista

16-mavzu: El judeoespañol
17-mavzu: Dos cambios significativos del castellani medieval al español moderno
18-mavzu: La evolución de las sibilantes
19-mavzu: Las lenguas romances
20-mavzu: Préstamos linguisticos en español
21-mavzu: Aproximación a la historia de la lengua española
22-mavzu: Evolución linguistica de la Peninsula Iberica
23-mavzu: Grupo de las lenguas romances
24-mavzu: Corpus diacronico del español
25-mavzu: Corpus referencia del español actual
26-mavzu: Los arabismos en la lengua española
27-mavzu: El castellano actual
28-mavzu: Los primeros de los invensores de la Peninsula
29-mavzu: La gramatica española en antigua
30-mavzu: La fonetica española en historia
31-mavzu. El imperio romano
32-mavzu. Préstamos linguisticos en español
33-mavzu. Las peculiaridades de la fonética

Mustaqil ish uchun tavsiya etiladigan mavzular tegishli bosqichdagi mavzularning mantiqiy davomi bo'lib, talabaning tashabbusiga ko'ra erkinlashtirilishi mumkin. Har bir bosqichning o'ziga xosligidan kelib chiqib mustaqil ish shaklan turli darajada va xilma-xil bo'lishi mumkin.

Mustaqil ishlarning natijalari mavzu bo'yicha annotastiya, referat, ma'ruza, tezislar, konspekt, restenziya shaklida rasmiylashtirishi mumkin.

3. **V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetentsiyalari:**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:
- tilning tarixi;
- boshqa tillarning ta´siri;
- rivojlanish davrlari;
- so´zlarning etimologiyasi haqida bilib oladi .

4. **VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:**

Fanni o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim metodi va chet tilini o'qitishga komunikativ yondoshuvdan maksimal darajada foydalanish talab etiladi. Mashg'ulotlarda darslik va o'quv qo'llanmalaridan tashqari autentik materiallar: audio, video, gazeta va jurnallar, internet manbalaridan, interaktiv usullarni qo'llagan holda aqliy hujum, keys-study, loyiha, rolli o'yin, debatlar, prezentatsiyalar metodlaridan keng foydalaniladi.

5. **VII. Kreditlarni olish uchun talablar:**

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va oraliq nazoratda berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish,

<table>
<tr><td></td><td>yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni topshirish.</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Asosiy adabiyotlar
1. Abdullayev K. Roman filologiyasiga kirish fanidan ma’ruzalar matni. – T., 2010.
2. Rafael del Moral. Historia de las lenguas hispánicas. Contada para incrédulos. – Barcelona (España), 2009. – 150p
3. Tuychiyeva M.J, Abdullayeva P.T. La historia de la lengua española. Samarqand 2019.
Qo’shimcha adabiyotlar
1. .Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. “O´zbekiston” NMIU, 2017. – 485 b
2. Mirziyoyev Sh.M Tanqidiy tahlil, qatíy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo´lishi kerak. O´zbeiston Respublikasi Vazirlar maxkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bagíshlangan majlisidagi O´zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so´zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11
3. “O´zbekiston” Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi “O´zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish boýicha harakatlar strategiyasi to´g´risida”gi PF-4947-sonli Farmoni. O´zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to´plami, 2017 y.,6-son, 70-modda.
4. Алисова Т.Б. и др. Введение в романскую филологию. – М., 1987.
Internet saytlari
1. www.google.es
2. www.cervantes.es
3. www.marco.ele</td></tr>
<tr><td>7.</td><td>Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2022-yil “30” 06 dagi “11”-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</td></tr>
<tr><td>8.</td><td>Fan/modul uchun mas’ullar:
M.J. Tuychiyeva - SamDChTI, “Ispan va italyan tillari” kafedrasi o‘qituvchisi</td></tr>
<tr><td>9.</td><td>Taqrizchilar:
D.Toirova - TATU, Samarqand filiali “Tillar kafedrasi” dotsenti
A.A. Tkachyova - SamDChTI “Ispan va italyan tillari” kafedrasi dotsenti.</td></tr>
</table>